

Пазєєва Г. М.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: PazeevaA@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-6557-6890*

Одноколова О. В.

*здобувач освітньої програми «Управління закладом освіти»
спеціальності 073 «Менеджмент» групи МЕН/УЗО-21м,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: odnokolovaov@krok.edu.ua*

Останнім часом система управління закладами освіти потребує вдосконалення, а керівники мають пристосовуватися до сучасних суспільних змін і активно працювати у нових соціально-економічних умовах. Вирішення стратегічних завдань закладів освіти залежить від кваліфікованих керівників та якісного виконання ними своїх обов'язків, від їх професійної компетентності та здібностей, готовності швидко навчатися і успішно реалізувати власний потенціал в управлінській діяльності.

Одним із стратегічних напрямів вдосконалення системи менеджменту дошкільної освіти є розвиток управлінської компетентності та забезпечення творчої самореалізації керівників у процесі професійної діяльності. Особливої значущості останнім часом набуває творча складова процесу самореалізації керівників закладів дошкільної освіти, що передбачає інноваційні перетворення у ході їх професійної підготовки та під час здійснення управлінської діяльності в освітньому закладі.

У працях О. Артемової, Л. Коростильової, Л. Сердюк та ін. висвітлюються психологічні засади процесу самореалізації особистості. Особливості професійної самореалізації керівників представлені у дослідженнях О. Карпової, У. Косар, та ін. Особливості управлінської діяльності менеджерів закладів освіти розглядаються багатьма науковцями, зокрема О. Карповою, У. Косар, О. Кравчук, В. Купрієвич, О. Онаць.

При цьому успішність самореалізації менеджера закладу дошкільної освіти вивчається недостатньо, мало уваги приділяється шляхам творчої самореалізації менеджерів у процесі професійної діяльності, ознайомленню менеджерів із сучасними інноваційними технологіями роботи, що сприяє підвищенню їх кваліфікації та успішності управління закладом освіти. Тому доцільно приділити увагу вивченню особливостей самореалізації менеджерів закладів дошкільної освіти в управлінській діяльності.

Професійна діяльність менеджера закладу освіти є складною багатокомпонентною динамічною системою і сутнісно виступає як управлінська діяльність. «Сучасний менеджер є ключовою фігурою в управлінні, соціальним лідером, який має володіти відповідними знаннями, уміннями, бути здатним і готовим керувати закладом освіти як відкритою соціальною системою. Він має успішно здійснювати інноваційну діяльність, організувати і стимулювати діяльність педагогічних працівників, сприяти розвитку культури закладу, вивчати попит на освітні послуги, організувати їх реалізацію та забезпечувати якість» [6, с. 25].

Важливою якістю управлінської діяльності менеджера закладу освіти, за даними У. Косар, є «здатність керівника до самоуправління, що розуміється як довільна

самоорганізація діяльності і включає формулювання значимих цілей, врахування умов діяльності та об'єктивних критеріїв успішної діяльності, реалізацію послідовної програми дій, та об'єктивну оцінку отриманих результатів» [3, с. 341]. За результатами дослідження науковець зробив висновок, що здатність менеджера до самоуправління є чинником успішності його управлінської діяльності, а його особистість як «самокерована система, може здійснювати контроль за діяльністю завдяки порівнянню наміченої програми та виконаних дій; узгодження спонукань, переключення психічної активності, координації дій; посилення або послаблення активності» [3, с. 347].

Крім того, важливим аспектом успішності менеджерів закладів освіти є їх високе прагнення до самореалізації в управлінській діяльності. При цьому особливості самореалізації керівників закладів освіти тісно пов'язані із професійною сферою, необхідним комплексом знань, вмінь, навичок управлінської діяльності, розвиненими особистісними якостями, що надають змогу успішно виконувати професійні обов'язки.

За Л. Сердюк, «самореалізація є безпосереднім переходом можливостей особистості у дійсність. Прагнення до самореалізації є основним мотивом, що являє собою синергію актуальних потреб людини, що спонукають її до саморозвитку власного потенціалу» [7, с. 155].

В. Купрієвич розглядає самореалізацію менеджера як складову його професійного самовдосконалення. Він вказує, що «характерним атрибутом професійної самореалізації керівника закладу освіти є його потреба ставати більш компетентним, наскільки це можливо, просуватися професійним шляхом та виконувати складнішу і більш відповідальну роботу внаслідок розвитку та вдосконалення професіоналізму» [5, с. 13]. Відтак «професійна самореалізація керівників закладів освіти-це розкриття якостей, можливостей, здібностей та досягнення максимуму потенціалу в професійній діяльності» [5, с. 14].

О. Карпова вважає, що «самореалізація керівників визначається їх особистісними якостями, вмінням спілкуватися з людьми, будувати систему взаємовідносин, виробляти оптимальний стиль керівництва» [2, с. 236].

Описуючи високо розвинені здібності менеджерів закладів освіти до професійної самореалізації, О. Онаць зазначає, що вони мають володіти «такими рисами характеру: відкритість, чуйність, емоційна врівноваженість і стресостійкість, сміливість і наполегливість, асертивність, вміння спонтанно й творчо реагувати на виникаючу ситуацію, знаходити нові рішення, прагнути до саморозвитку і самовдосконалення» [6, с. 26-27].

Погоджуємося із думкою О. Артемової про те, що в процесі професійної самореалізації керівника важливе місце займає особистісне ставлення до виконуваної діяльності та професійної самореалізації у ході соціалізації [1, с. 99]. Тобто доки менеджер сам не розуміє, і не буде докладати зусиль для підвищення кваліфікації, залишатиметься на попередньому рівні розвитку-заклад освіти гальмуватиме в розвитку, і не буде відповідати сучасним вимогам і суспільним запитам.

За ствердженням О. Кравчук, «сучасному керівнику закладу освіти потрібно постійно стежити за змінами, що відбуваються в суспільстві, орієнтуватися у новітніх методах управління, впроваджувати свої ідеї та професійно керувати закладом і колективом. Своєчасне вивчення і впровадження інноваційних та науково-практичних досягнень є запорукою не тільки підвищення професійної компетенції керівника, а

успіху всього освітнього закладу» [4, с. 146].

При цьому, на думку О. Карпової, «одним з найбільш значущих показників управлінського потенціалу керівників освітніх установ є творчий підхід, який має досить велику кількість позитивних взаємозв'язків з показниками самореалізації керівників. Розвиток творчого підходу при вирішенні управлінських завдань, постійний пошук нових ідей і нестандартних рішень буде значно сприяти процесу самореалізації керівників» [2, с. 238].

Отже, менеджер закладу дошкільної освіти має бути високо кваліфікованим управлінцем, здатним до реалізації цілого ряду функцій, мати міцні знання і професійні вміння, прагнути до саморозвитку і самоосвіти, бути лідером, активно докладати зусиль для повної реалізації своїх здібностей і можливостей в управлінській діяльності. Він має уважно стежити за інноваціями в професійній сфері, бути готовим до впровадження творчих ідей як в освітній процес, так і в тактику управлінської діяльності в закладі освіти.

Ключові слова: менеджер, заклад дошкільної освіти, самореалізація особистості, управлінської діяльності.

Список використаних джерел

1. Артемова О. І. Професійна самореалізація особистості в сучасних умовах. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*. 2010. № 1. С. 97–101.
2. Карпова Е. А. Актуальные проблемы самореализации руководителей социально-культурной сферы. *Психологические проблемы самореализации личности / Под ред. Л. А. Коростылевой*. СПб. : Изд-во С.-Петербурга, ун-та, 2006. С. 235–244.
3. Косар У. Б. Вплив здатності керівника до самоуправління на успішність його професійної діяльності. *Проблеми сучасної психології*. 2009. Вип. 6. Ч. 1. С. 340–348.
4. Кравчук О. Управлінська культура керівника навчального закладу як чинник ефективного функціонування освітньої установи. *Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки*. 2015. Вип. 15. С. 144–148.
5. Купрієвич В. О. Професійне самовдосконалення керівників професійно-технічних навчальних закладів. Київ : ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», 2017. 39 с.
6. Онаць О. М. Самореалізація інноваційного управлінського потенціалу керівника ЗНЗ. *Шлях освіти*. 2012. № 3. С. 24–29.
7. Сердюк Л. З., Шамич О. М. Психологічні основи самореалізації особистості. *Актуальні проблеми психології. Том V: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія*. 2016. Вип. 16. С. 150–157.